ՓՈՒՆՋ

Թիւ 1048 ՇԱԲԱԹ 1875 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 27

Հինգշաբթի առաւօտ էր՝ երբ Իւսկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ զանգակն սկսաւ տխո՛ւր հնչել ընդերկար, և գուժել ժողովրդեան՝ Տ. Արիստակէս Սրբազանի վախճանն ի Տէր ։

Անմիջապէս բոլոր Թաղն դղրդեցաւ, խուռն բազմութիւն սկսաւ դիմել եկեղեցին, ուր փոխադրեցաւ վախճանեալ Սրբազանին մարմինը պատրիարքական տունէն, և անմիջապէս Թաղական խորհրդոյն կողմանէ ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ծանուցուեցաւ, պարտուպատշաճ տնօրինութիւնն ընելու համար ։

Հետևեալ օրն՝ երէկ՝ յուղարկաւորութեան հանդէսն կատարուեցաւ վայելուչ շքով, ի ներկայութեան բազմաթիւ եկեղեցականաց և բազմախուռն ժողովրդեան ։

Գեր. Տ. Խորէնեան Սրբազան յատկապէս Ս. Պատարագ մատոյց Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, ազդու դամբանական մը խօսեցաւ, և վախճանելոյն բարեմասնութիւններն ու ազգօգուտ ծառայութիւնները գովեստիւք հռչակեց ։ Անտի եկեղեցական շքեղ Թափորով Նէնիմահալլէի Ս. Կարապետ եկեղեցին տարուեցաւ, և հոն ալ Գեր. Տ. Մատթէոս Ծ. վարդապետ Իզմիրլեան՝ եկեղեցւոյն քարոզիչն՝ պատուական դամբանականաւ մը՝ վախճանելոյն համառօտ բայց ընտիր կենսագրութիւնն ըրաւ։ Թափորն երբ Թաղին յունական եկեղեցւոյն առջևէն կանցնէր՝ յոյն եկեղեցականք զգեստաւորեալք՝ Ս. Աւետարան ընթերցան և իրենց վերջին յարգանքը մատուցին ։

Եկեղեցական Թափորն այսպէս հանդիսիւ շրջագայելէն յետոյ, դարձաւ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ դիմացի քարուկիր վարժարանին պարտիզակն, և Տ. Արիստակէս Սրբազանի մարմինը ամփոփեցաւ հոն այն շիրմին մէջ, զոր բարեյիշատակ Յակոբոս Սրբազան յատկապէս պատրաստել տուած էր իրեն համար՝ վարժարանը կառուցած ժամանակը, բայց Նախախնամութիւնը զինքը Ս. Երուսաղեմայ մէջ հանգուցած ըլլալով՝ Թափուր մնացած էր ։ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը՝ վախճանելոյն արժանընտիր ձեռնասունը՝ որ սկիզբէն մինչև ցվերջը առանց եկեղեցական զգեստուց վեղար ի գլուխ ոտւոր կերթար՝ երկու քովերն ըլլալով Ս. Խաչ եկեղեցւոյ քարոզիչ և աւագերէց Հարք, — օրհնեց շիրիմը, համբուրեց, և դարձաւ արտասուք յաչս ։ Այսպէս դարձան բոլոր եկեղեցականք, և ժողովուրդն ։

Եւ իրաւամբ կողբայ այսօր Եկեղեցին և Ազգն, այսպիսի հաղուագիւտ եկեղեցականէ մը զրկուելուն համար ։ Տ. Արիստակէս Սրբազան՝ որ 62 տարեկան էր, 37 տարիներ՝ եկեղեցական աստիճանէ աստիճան բարձրանալով անսխալ վարած է իւր պաշտօնը, անբասիր կատարած է իւր պարտաւորութիւնները ։

Աւելորդ է յիշել աստանօր, ի մէջ այլոց, նորա մէկ անձնուիրութիւնը պատրիարքական տեղապահութեանն առեն, որ հանրածանօթ է ։ Ազգային կառավարութիւնը՝ թէև նիւթական հարուստ վիճակ մը չունի, բայց անհրաժեշտ պարտ համարեցաւ ամսական թոշակ մը սահմանել նորա պաշտօնէ դադարման ժամանակին համար, ընդհանուր ազգին փափաքանաց համեմատ, որ Տ. Արիստակէս Սրբազանի փոխարինել կուզէր գէթ փոքու իւիք ։

Զափազանցութիւն ըրած չեմք ըլլար, եթէ ըսեմք թէ Տ. Արիստակէս Սրբազան արժանի է՝ նախնի երջանկայիշատակ Հարց նուիրական կարգն անցնելու, քանզի՝ վասն փառաց Եկեղեցւոյ և Ազգին՝ մոռադիւր զոհեց ամեն փառք ու պատիւ, և առաւել լաւ համարեցաւ՝ ազգին կողմանէ մատուցեալ աղ ու հացին և սիրտն ու սէրը վայելել պարզերես, քան թէ վիրաւորել ազգն, և նորա վիրաց ու արեան վրայ կոխոտելով և անիծից ու նզովից ուղնախից՝ անցնիլ բարձրանալ ի գահ մեծութեան պատրիարքութեան ։

Կհրաւիրեմք մեր եկեղեցական Հայրերը, ամենէն յետին աստիճանէն մինչև ծայրագոյնն, օրինակել իրենց վրայ՝ Տ. Արիստակէս Սրբազանի անստերիւր կեանքն ու փառաւոր կենցաղը, որով միայն հնար է ճշմարտապէս փառաւորուիլ և անմահանալ ։

Գաւառական հողային ծանուցեալ խնդրոյն համար, Բ. Դուռը կազմեալ խառն յանձնաժողովն՝ տակաւին իւր նիստերը կը շարունակէ ։ Մեր ընդունած տեղեկութեանց նայելով՝ յանձնաժողովն ամենայն խնամով կհետազօտէ այս կարևոր խնդրոյն բոլոր պարագաները, և այս և ուրիշ պատճառներով մեր գաւառական ազգայնոց կրած զրկանքները ստուգելու հետամուտ է մեծաւ կարեկցութեամբ ։

Յայտնի է, թէ մինչև ցարդ սովորութիւն էր Բ. Դրան՝ Պատրիարքարանի կամ ազգայնոց կողմանէ գանգատ մ'եղած առեն, տեղական կառավարութեան ծանուցանել և նորա տեղեկագրոյն արդեանց համեմատ վարուիլ ։ Իսկ այս յանձնաժողովն բոլորովին այս սովորութեան հակառակ վարուելով՝ պէտք եղած տեղեկութիւններն ու ծանօթութիւնները մայրաքաղաքիս մէջ գտնուող հայ եկեղեցականներէ և տաճիկ պաշտօնականներէ կքաղէ ։ Ինչպէս, կլսեմք թէ, Վանայ Պօղոս վարդապետ՝ որ քաջահմուտ է գաւառական խնդրոց, հրաւիրուած է յանձնաժողովէն, և գեր. Խորէնեան Սրբազան ալ պիտի հրաւիրուի եղեր, նորա տեղեկութիւններն ալ առնալու համար ։ Արդէն ծանուցած եմք, թէ Պատրիարքարանէն մինչև ցարդ այսպիսի խնդրոց վրայ Բ. Դուռն ուղղեալ բազմաթիւ գրերն ալ յանձնաժողովյն քննութեան ու հետազօտութեան ենթարկեալ են ։

Վերջապէս, քաջայոյս եմք թէ շնորհիւ այս յանձնաժողովոյ, քիչ ժամանակէն ազդու դարմաններ պիտի տրուին մեր այն գաւառացի ազգայնոց ցաւոց, որոց ներքև երկար ժամանակէ հետէ կհեծեն չարաչար ։

—

Ինչպէս յունաց, նաև մեր Պատրիարքարանի կողմանէ, ի դիմաց ընդհանուր Ազգիս, հինգշաբթի շնորհակալեաց Ուղերձ մը մատուցաւ բարձրապատիւ մեծ Եպարքոսին, կայսերական վերջին հրովարտակաւ եղած մեծամեծ շնորհաց համար ։

Նորին բարձրութենէն խնդրուած է, որ՝ եթէ արժան կը դատէ՝ բարեհաճի Օգոստափառ Սուլթանին մատուցանել այս ուղերձն ։

Կայսերական հրովարտակին հրատարակութենէն յետոյ, ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն արդէն իւր գացած եկեղեցեաց մէջ, ի լուր բազմախուռն ժողովրդեան, մեծաւ շնորհակալութեամբ ու ջերմեռանդն բարեմաղթութեամբ փութացաւ հռչակել մեր հայրախնամ Վեհապետին վերջին նորանոր շնորհները, որովք ապաքէն համայն Թուրքիա և մասնաւորապէս մեր ազգը նոր ոգի և կենդանութիւն կառնու մեծամեծ ակնկալութեամբ, և չէ կարող բանիւ բերանոյ ըստ արժանւոյն արտայայտել իւր զգացած անհուն ուրախութիւնն ու անչափ շնորհակալութիւնը ։

—

Պատրիարքարանն Իզմիրէն եկած գրերէ իմանալով, թէ տեղւոյն ազգային տումարներն ու գրերն տակաւին առաջնորդարան դարձած չեն, և թէ տակաւին գաւառական նորընտիր ընդհանուր ժողովն նիստ չէ ըրած, հակառակ Բ. Դրան հրամանագրոյն, — հինգշաբթի օրը դարձեալ Թագրիր գրելով Բ. Դուռը՝ խնդրեց, որ բարեհաճի հեռագրով վերըստին հրամայել յիշեալ գործողութեանց անյապաղ և անարգել կատարման համար ։

Արդարև ո՛չ նուազ ցաւալի է, Իզմիրի ազգայնոց խնդրոյն և յուղման այսչափ երկար ժամանակ մնալն ։ Մեք՝ որ յաճախ հաշտութեան ու խրատախոհութեան հրաւէր կարդացած եմք ; նոյնը կկրկնեմք դարձեալ՝ խռովութեան պատճառաւ մինչև ցարդ եղած վնասներն առաւել պիտի բազմապատկին, և ապա դարմանն առաւել պիտի դժուարանայ ։

Օրագիր անուն լրագիրն՝ որոյ քանի մ'օր յառաջ բոլորովին խափանուիլն ծանուցինք ցաւով, — չորեքշաբթի օրը սկըսաւ հրատարակիլ Նորագիր անուամբ, ի շնորհս կայսերական կառավարութեան ։

Կըսեմք, թէ այսօր ալ Լրագիր անուն թերթը պիտի հրատարակուի, միամսեայ դադարման պայմանաժամն ներուելով ։

Մեր անկեղծ խնդակցութիւնը կը յայտնեմք, ազգային այս թերթերուս այսպէս վաղընդ փոյթ վերերևելուն համար ։

Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Հայրն երէկ եկեղեցական հարց ոմանց հետ յունաց Ս. Պատրիարքին և Բուլղարաց Ս. Էքզարքին գնաց, ի շնորհաւորութիւն Ս. Ծննդեան տօնի ։

Շքեղ և սիրով եղեր է այս տեսակցութիւնը, և երկու կողմն ալ չափազանց գոհ եղեր են ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կրետէի կուսակալ կարգեցաւ՝ Հէրսէքի նախորդ կուսակալ Ռէուֆ փաշա ։

— Պօսնայի կուսակալ անուանեցաւ՝ նախորդ կեդրոնական Միւթեսարրըֆ Իպրահիմ պէյ, վեզիրութեան աստիճանաւ ։

— Հէրսէքի կուսակալ ընտրուեցաւ՝ գործադիր ժողովոյ անդամներէն Ալի փաշա, վեզիրութեան աստիճանաւ ։

— Ներկայ պայրամի տօնին պատճառաւ, թեթև յանցանօք բանտարկեալ 40 ի չափ անձանց ներուեցաւ ։

— Հնդլեզուեան լրագրի մը հրատարակութեան արտօնութիւն տրուեր է այս անգամ Բ. Դրնէն ։

— Օլտէնպուրկի արշիդքսին կողմանէ շքանշան ղրկուեր է՝ Եգիպտոսի արտաքին գործոց պաշտօնեայ վսեմափայլ Նուպար փաշայի ։

— Կըսուի, թէ կայսերական կառավարութեան համար Հէնրի-Մարթինի հրացաններ տալու պայմանադրութիւն ունեցող ամերիկեան ընկերութիւնը՝ սնանկացեր է ։

—Լա-Թիւրքի ի լրոյ կծանուցանէ, թէ մայրաքաղաքիս պարսիկ դեսպանը մօտերս Եգիպտոս պիտի երթայ, Շահին ականակուռ կենդանագիրն ու առաջին աստիճանի Շիրի-Խուրշիտ պատուանշան բարձրապատիւ Խըտիվին ընծայելու պաշտօնով ։

— Յունաստանի կառավարութիւնը Կրետէի հիւպատոսն Աթէնք կանչելով, պատուիրեր է որ Կրետէի մէջ եթէ օսմանեան կառավարութեան դէմ վարուելու հակամէտ անձինք կգտնուին, ծանուցանէ, և համոզէ թէ Յունաստանէն որ և է ակնկալութիւն չունենան, և այդ ակնկալութեամբ որ և է շարժում չընեն ։ Հիւպատոսն արդէն Կրետէ վերադարձեր է, յիշեալ պատուէրն ու հրահանգն առնելով ։

— Գուրիէ տ'Օրիան լրագիրն, Յունաստանի Թագաւորին ու Թագուհւոյն Եւրոպա ուղևորութեան դիտաւորութեան լուրը հրատարակելու առթիւ, Յունաստանի քաղաքական ու գանձային անձուկ վիճակին վրայ դիտողութիւններ կընէ, և կյաւելու թէ եւրոպական տէրութեանց մեծ մասին զարմանք պատճառած է՝ դոցա ուղևորութեան որոշումն, այսպիսի վիճակի մը մէջ ։ Սակայն, յիշեալ լրագիրն իսկ չկրնար ուղևորութեան նպատակին վրայ որոշ ծանօթութիւն մը տալ ։

—Իզմիրէն դեկտ. 23 թուով գրուած նամակ մը կծանուցանէ, թէ Գարաթաշի եկեղեցին գողեր մտնելով, պահանորդն կապեր, և եկեղեցւոյն բոլոր սպասները կողոպտեր են ։

Դարձեալ յիշեալ նամակէն կիմանամք, թէ Իզմիր հրատարակուող լրագրաց ոմանք բուսական գումարներ տուգանք վճարեր են, լրագրաց վրայ պուլ փակցունել զանց ընելնուն համար ։ Իմբարսիալ 12 լիրայի չափ տուեր է ։ Ասոնք կգանգատին եղեր, թէ երբեմն պուլ չեն կրնար գտնել ։

— Աղեկսանդրիայէն գրուածին նայելով ամսոյս 3/15 ին Սուէյզէն 27 շոգենաւ անցեր են, որոյ չափ տեսնուած չէ եղեր ջրանցքին բացուելէն հետէ ։

Բորթուկալի Թագաւորին կողմանէ պատուանշան ղրկուեր է, Գաղղիոյ նախագահին և նորա տիկնոջ ։

— Լոնտոնէն քանի մը դրամատեարք Հռոմ գացեր են, իտալական կառավարութեան վաճառելիք հին նաւերն գնելու համար ։

— Դանուբի վրայ բանող աւստրիական շոգենաւուց ընկերութիւնը՝ 13 միլիոն Ֆիօրին մուտք, և 10 միլիոն Ֆիօրին ելք ունեցեր է այս տարի ։

— Անգղիոյ դահաժառանգ իշխանին լծակիցն, իւր հինգ որդւոց հետ Գօբէնհակ ուղևորեր է, տօնի օրերը իւր հօրը՝ Տանիմարքայի Թագաւորին քով անցունելու համար ։

— Գաղղիոյ կառավարութիւնը, այս տարի որսի և պահպանութեան յատկացեալ 1 միլիոն 861 հազար շուներէ տուրք առեր է ։

— Պիրմանիոյ մէջ՝ ուր մինչև ցարդ և ո՛չ մէկ լրագիր չկայ, մօտերս նոյն իսկ Թագաւորը պիտի հրատարակէ լրագիր մը, խմբագիրն ու միանգամայն տպագրիչն ինքն ըլլալով ։ Այս լրագիրը չընդունող պիրմանիացին կա՛մ բանտի, կա՛մ տուգանքի և կա՛մ մահուան պիտի դատապարտուի ։ Հետևաբար բոլոր ժողովուրդը բաժանորդ պիտի ըլլայ վախէն ։ Հետևաբար այս լրագիրը ո՛չ գոցուելիք և ո՛չ վնասուելիք ունի, և Թագաւորին համար հարստութեան մե՛ծ աղբիւր մը կըլլայ ։

Պիրմանիոյ ժողովուրդը 8 միլիոնի չափ կհաշուեն ։

— Սպանիոյ վրայ տրուած լուրերն վերջապէս կհաւաստեն, թէ Ալֆօնս Թագաւորին մայրը՝ Իզապէլլա՝ մօտերս յՍպանիա պիտի մտնէ և հոն բնակութիւն հաստատէ ։ Կկարծուի, թէ այս պատճառաւ առաւել պիտի խռովի արդէն խռովեալ Սպանիա, նորա ոխերիմ հակառակորդաց կողմանէ ընդդիմութիւններ ըլլալով ։

— Անցեալ 1874 ին, Անգղիայէն Ամերիկա 6 միլիոն 751 հազար Ֆրանգի գիրք փոխադրուեր է. 1 միլիոն 40 հազար Ֆրանգի ալ Գաղղիա գացեր է. Գաղղիա ալ Անգղիոյ տուեր է 1 միլիոն 442 հազար Ֆրանգի. այսպէս Անգղիայէն՝ Գերմանիա, և Գերմանիայէն Անգղիա խոշոր գումարներ արժող գրքեր փոխադարձաբար ղրկուեր են ։

Ո՛Չ ըսելու բարոյական քաջութիւն

Նիւթական աշխարհս լեցուն է այնպիսի բաներով, որ ըստ ինքեան փոքր բաներ են, բայց մեծ բաներ ցցունելու կը ծառայեն ։ Մագնիսը փոքր կտոր մը երկաթ է, բայց տիեզերաց մէկ կարևոր անկիւնը կցուցնէ, որ մեծ պէտք ունի ծովագնաց աշխարհին ։ Բարոյական աշխարհն ալ նոյնպէս լեցուն է. բայց մենք միայն մէկ ընտանի օրինակով մը կբաւականանամք մեր միտքը բացատրելու ։ Հասարակաց զրոյց մ'է, թէ «Ցարդը փոքր բան մ'է, սակայն հովերուն ո՛ւրկէ փչելը կցուցնէ». և ճշմարիտ է. ասկէ ալ աւելի բան մը կընէ. մեր միտքը կը բացատրէ ։ Այս ճառին բնաբանը թէպէտ միավանկ փոքրիկ բառ մ'է, բայց մեծ ճշմարտութիւն մը կյայտնէ. զանի արտասանելու կարող և սովորութիւն ունեցող թէ՛ անհատի և թէ՛ ժողովրդի մը ի՛նչ խմորէ շինուած ըլլալը — ոգխութիւնը՝ բարոյական քաջութիւնը կցուցընէ ։ Հարևանցի խորհողներ պիտի վճռեն, թէ ասկէ դիւրին ի՛նչ կայ, ո՛վ չկրնար «ոչ» ըսել ։ Ես կըսեմ, թէ ասկէ դժուար բան չկայ. և կպնդեմ որ, եթէ ո՛չ հազուագիւտ՝ գէթ շատ քիչեր են ասոնք, մանաւորապէս մեր ազգին մէջ, — բազմադարեան ստրկութեան հետևանք — որոնք հարկը պահանջած տեղը և ատենը «ոչ» ըսելու բարոյական քաջութիւնն ունին. և այս բանը չկրնալ արտասանելնուն պատճառաւը տառապողներուն թիւը՝ մեր երևակայածէն շատ աւելի են ։ Քանի մը օրինակով բացատրեմ միտքս ։

Ենթադրեմք, թէ մէկուն հետ կծանօթանաս և ժամանակին կբարեկամանաս, և տարիներով միմեանց ընկերակցութիւնը կվայելէք, որ երկուքնուդ ալ շինութեանը կծառայէ ։ Այսչափը շիտակ է, և օգուտ մարդկային ընկերութեան. բայց օրին մէկը բարեկամդ ոստիկան մը ետին կապած՝ սնանկ կմտնէ, և կեղծ թէ անկեղծ դժուարութեանցը պատմութիւնն ընելով կառաջարկէ, որ քանի մը հարիւր ոսկիի համար երաշխաւոր ըլլաս ։ Յանկարծ եղած այս առաջարկութիւնը գէթ ալ յանկարծակիի կբերէ. կկարմրիս, կխռովիս, հազար տեսակ խորհուրդ կայծակի պէս մտքէդ կանցնին, կյիշես իմաստուններէն իմաստունին ըսածը, թէ երաշխաւոր եղողն անշուշտ չարիքի պիտի հանդիպի. բայց տակաւին բոլոր ոյժը մէկտեղ հաւաքելով չես կրնար առաջարկութեանը «՚ն ըսել. չես կրնար բարեկամիդ ձեռքէն բռնել և ըսել. — սիրելի՛ս, ես քու բարեկամութեանդ վրայ շատ յարգ կդնեմ և միշտ պիտի ջանամ բարեկամացս ցանկին մէջ պահել քու անունդ. այսու ամենայնիւ գիտնալու ես թէ բարեկամութիւն և երաշխաւորութիւն մէկմէկէ տարբեր բաներ են, և միշտ զատ ու զատ պահուելու են. — չես կրնար ըսել թէ՝ ես այնպիսի գումար մը տուժելուս, որ անհրաժեշտ հետևանքը պիտի ըլլայ ձեր առաջարկութեանը զիջանելուս, գործս պիտի կործանեմ. իմ անկախ դիրքս կորսնցունելովս՝ բարեկամացս վրայ բեռ մը պիտի ըլլամ, որ իրաւունք չէ. և ա՛լ աւելին՝ իմ կենացս ընկերը թշուառ պիտի ընեմ. նա ինէ կախեալ ըլլալովը՝ եթէ ես իմ անխորհուրդ և անխոհեմ գործերովս զանի իր զաւկներովը յանկարծ հանգիստէն ու ապրուստէն զրկեմ ու թշուառ ընեմ, զոր իմ անձիս պէս խնամել և սնուցանել՝ Աստուծոյ և մարդոց առջև խօսք տուած եմ, — մեծ անիրաւութիւն ու զըրկանք ըրած պիտի ըլլամ, որոյ խորհուրդն անգամ մտքէս անցունել չեմ ուզեր. — չես կրնար հաստատամտութեամբ, միանգամայն քաղցրութեամբ, լրջութեամբ, և առանց վիրաւորելու «՚ն մը ըսել. այնպիսի ո՛չ մը՝ որ համոզէ զիմացինդ թէ դուն իրօք անկեղծ փափագ մը ունիս իրեն հետ բարեկամ մնալ, բայց բարեկամութիւն և գործ իրարմէ կզանազանես. և թէ՝ քու մերժելդ ո՛չ թէ կծծութենէ և անձնասիրութենէ ծագած է, այլ սրբազան և վսեմ ակէ մը կբղխի: Այս բանը ո՛չ միայն առիթ չպիտի ըլլայ ձեր բարեկամութեանը խզուելուն, ինչպէս երկչոտները իբր ջատագովութիւն կփաստաբանեն, այլ եթէ նա ալ խելացի մէկն է, ա՛լ աւելի ամրապնդելուն պիտի ծառայէ. ձեր երկուքին փոխադարձ շինութեանը առիթ կըլլայ, վասն զի անոր նո՛ր և գիտնալու արժանի դաս մը սորվեցուցիր. և դու ալ այդ ոսկեղէն կանոնը ի գործ դնելովդ վարժութիւն ըրիր. փորձեցիր և յաղթող ելար, քաջութինդ համեմատաբար աւելցաւ և զօրացաւ, ճիշդ ինչպէս որ սառելու մօտ մէկը կենդանացնելու համար զանի շփելովդ անոր կենդանանալուն հետ քու արիւնդ արագ շրջան ընելովը դու ալ ի միասին կտաքնաս և կկենդանանաս. բայց որովհետև դայս ընելու քաջութիւնը չունիս՝ կեղծ պատմութեան մը տախտակամածին ետին ապաստանելու կզիջանիս, որով թէ՛ քու խղճիդ խայթին ենթակայ կըլլաս և թէ՛ բարեկամիդ՝ որ շուտով կնշմարէ դէմքիդ վրայի ստախօսութեան գոյնէն, և արհամարհանացն արժանի կըլլաս: Ա՛հ, մարդ չգիտեր թէ երկչոտութեա՞նդ վրայ զարմանայ, թէ՝ ստախօսութեանդ վրայ ցաւակցի. երկուքն ալ հաւասարապէս պատիւ չէ քեզի: Տեսայ մէկը, որ խոստովանեցաւ թէ «՚ն մը չկըրնալ ըսելուն համար երեք հարիւր ոսկի կորսնցուց: Ուրիշի մը համար կպատմուի, թէ ամեն բան կորսնցունելէն յետոյ մինչև իսկ խանութը ծախել պարտաւորեցաւ: Եղբայր մը գիտեմ, որ շատ ցաւեր ունեցաւ, գործը վնասուեցաւ, տանը խաղաղութիւնը խանգարեցաւ, մեծ ծախքերու ենթակայ եղաւ, մինչև իսկ բանտարկուեցաւ. մտմտուքը փայտ ուտող որդի նման՝ ներսէն զինքը մաշեցուց. այս ամենը եղաւ՝ երաշխաւորութեան առաջարկութեան մը մէջ «երեսը չբռնելուն», ուրիշ խօսքով՝ «՚ն ըսելու բարոյական քաջութիւնը չունենալուն համար: Այսպէս հասկցի՛ր ապաւճար ապրանք կամ փոխ դրամ ուզելը, որոյ համար աշխարհ տհաճութիւն կյայտնէ, իւր յատուկ ոճովը «խակ առաջարկութիւն» անուանելով: Կսիրեմ ես այն մարդը, որ քաջասրտութիւն ունի՝ գարշապարին վըրայ կայնած, փայլուն աչքերով, գլուխը վեր բռնած, աչքիդ փեղկերուն մէջ նայելով, իւր խղճին ու մտքին դատապարտած առաջարկութեան մը «՚ն պատասխանելու. կհամբուրեմ ես ա՛յն շըրթունքը: Կուզեմ գիտնալ, թէ քանի՛ հատ կան մեր մէջ այսպիսիք, և թէ ո՛ւր են. այնպիսին տանը սրբազան սեմոց վըրայ պահապան հրեշտակ մ'է. թէ՛ գործի մէջ և թէ՛ պաշտօնի գլուխ ապահովութիւն կներշնչէ: Այս տողերը գրած ատենս կայ մէկը, կպարծիմ ըսելու հայ մը, մտքիս աչքին առջևը, որուն լայն ու վսեմ ճակտին վրայ «՚ն ըսող մ'ըլլալը դրոշմուած է: Այն մարդը և բոլոր անոր նմանները յաջողութեան ու հարստութեան եօթը բանալիներէն մին ձեռքերնին ունին:

Շաբանակէլէ

* * *

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Դեկտեմբեր 26

Քօնսօլիտէ		25-16
Սօսիէթէ ժէնէրալի բաժինք	Անգ. լիր.	5-55
Քրէտի » »	Օսմ. »	5-55
Երկաթուղեաց՝ »	ֆր.	49,50
Թրամուէյ	Օսմ. լիր.	2-
1863ի փոխառութիւն	ֆր.	127
1865ի »	»	127
1869ի »	»	112
1872ի »		56-

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՌՏՆԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ի ՊԷՏՍ ՀԱՅԱԶԳԻ ՏԻԿՆԱՆՑ

Այս գրքոյկը Արմաշու վանուց տպարանէն ի լոյս կընծայի, պարզ աշխարհիկ լեզուաւ, որ տնական տնտեսութեան գեղեցիկ և ընտիր խրատներ կը պարունակէ: Խիստ օգտակար է մեր Հայազգի Մայրերու՝ որոնք տան մը ներքին կառավարութեան գլուխն ըլլալու պաշտօնն ունին: Կիները այս գրքոյկով պիտի սորվին՝ թէ ԺԱՄԱՆԱԿԸ, ԽԵԼՔՆ ու ԴՐԱՄԸ ի՛նչպէս գործածելու են. թէ չափաւորութիւնն ո՛րչափ վնասակար և տնաւեր՝ իսկ չափաւոր խնայութիւնն ո՛րքան շահաւոր և տնաշէն է: Ժամանակիս նորասիրութեանց պատճառաւ տագնապեալ ընտանեաց Հայր եղողներն՝ եթէ մէկ մէկ օրինակ նուիրեն իրենց տիկնանց՝ ապահով թող ըլլան՝ որ քիչ ատենէն արդիւնքը պիտի վայելեն:

Կը գտնուի ի Կ. Պոլիս Գավաֆեան գրատունը: Գին 4 ղրուշ:

ՆՈՐ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

ՏԵՏՐԱԿ Ա. —ՏԵՏՐԱԿ Բ.

Սրուանձտեանց Գ. վարդապետի յօրինած, դպրոցական տղայոց խիստ ախորժելի և զուարճալի պարունակութեամբ սոյն ընթերցարանները պատկերազարդ՝ երկրորդ տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուած, կը գտնուին Մերճան Մարգարեան Ց. Էֆէնտիի դրատուն. գին առաջնոյն 2 ղրշ և երկրորդին 3 ղրշ:

Շատ թուով գնողաց զեղչով կը տըրուի:

Գաւառացւոց համար աւելի յարմարագոյն է լեզուով և նիւթերով:

ԸՆԴԱՐՁԱԿ

ՕՐԱՑՈՅՑ

Պատկերազարդ

1876 ԹՈՒԻՆ

ՅԵՐԵՄԻԱ ՔԱՀԱՆԱՅԷ ԽԱՍԳԻՒՂԻ

Պարունակութիւն (բաց ի բուն Օրացուցէ) պաշտօնական ցուցակ անուանց մկրտելի երախայից, ցուցակ չքանուանց արական և իգական սեռի, ազգային վարչութիւն, ցուցակ առաջնորդաց, վիճակագրութիւնք տէրութեանց, Նախարարք, հայ պաշտօնատարք օսմանեան կայսրութեան, ներկայացուցիչք օտար տէրութեանց, գահակալք, գահաժառանգք, նախարարք, բնակիչք, զօրութիւնք, նաւատորմք, դանձային վիճակք գլխաւոր տէրութեանց, արժէք դրամոց զանազան ազգաց:

Նաև պատկերք կրօնական սրբազան հարց և աշխարհական բարձրաստիճան հայ պաշտօնէից ոմանց:

Կը ծախուի ամեն գրավաճառաց քով ի գին 3 ղրշ:

ԱՆԻԾԵԱԼՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ԱԲԲԱՅ

* . . Թ Ա Ր Գ Մ Ա Ն Ե Ց

Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

ՀԱՏՈՐ Դ.

ԶՄԻՒՌՆԻԱ

Տպագրութիւն Տէրեան

Կը գտնուի Կ. Պոլիս Զագմագճըլար փողոց Գավաֆեան եղբարց գրատունը, ի գին 12 ղուրուշ:

ԳՐԱՏՈՒՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Պ. Ա. Ասատուրեան պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան թէ իւր գըրատան մէջ կը ծախուին, անգղիարէն ամեն տեսակ օգտակար դասագրքեր, ուսումնական գրեանք, դպրոցաց համար հարկաւոր եղած որ և է նիւթ, և մանաւանդ իւր եղբօրը, հանգուցեալ Տօքթօր Ա. Ասատուրեանի հեղինակած Հայ-Անգղիարէն Բերականութիւնը, չափաւոր գնով: Ուղողը կրնայ դիմել Ղալաթիոյ Աշտարակին ներքև Հէնտէք փողոց թիւ 13:

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Թօփհանէի ամիրէ իչին 2 ինուլ սէնէ 91 Թարիխինտէ Նարպէյ գումբանեասընըն պա գօնթրաթօ իթասընը մուլթեզահիտ օլտուղու եիւզ օթուզ պիր պին տէօրթ եիւզ տօքսան պէշ դըյէ Ինկիլթէրրատա Լօմպր փապրիգասընըն պիրինճի տէրէճէ մալլըտէն Լօմպր տէմիրի իլէ իքի պին պէշ եիւզ դըյէ Շուէտ տէմիրինտէն թըշրինի սանինին օն իւչիւնճիւ վէ քեանունի էվվէլին օն տէօրտիւնճիւ կիւնլէրի թագսիթլէրի եանի իքի թագսիթի օլան ճէման սէքիզ եէտի պին եէտի եիւզ օթուզ դըյէ Լօմպր տէմիրի իլէ պին ալթը եիւզ ալթմըշ ալթը դըյէ Շուէտ տէմիրլէրինի թէսլիմ իթմէտիկի վէ մէզքիւր Լօմպր տէմիրինին պէհէր դըյէսի թալիպի ուզէրինտէ ալթը պուչուգ ղրուշա օլտուղու ճիհէթլէ ճիւմլէսինին փարգը ֆիյաթը թագմին իթտիրիլմէք ուզէրէ, մէզքիւր էլ մըգտար տէմիրլէր իշ պու քեանունի էվվէլի րուզինին օթուզ պիրինճի չէհարշէնպիհ կիւնիւ հարպիյէ Նազարէթի մէճլիսի հէյէթինտէ միւնագասայի ալէնիյէսինին իճրասըյըլա գարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն՝ իթասընա թալիպ օլանլարըն մէճլիսի մէզքիւրէ կէլմէլէրի ։

24 Քեանունի էվվէլ 1875

Պապը Սէրասքէրի

—

Նանը ազիզ խարէսի տէկիրմէնլէրի հասըլաթընտան սաթըլմագ ուզրէ, մէվճուտ պուլունան եիւզ էլլի պին դըյէ քէբէյին էսմանը սիմ մէճիտիյէ եիկիրմի պիրէր ղրուշա օլարագ, նագտէն ալընմագ շուրութի իլէ պէհէր դըյէսի օն իւչ փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, քեանունի էվվէլը րուզինին օթուզ պիրինճի չարշէնպիհ կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն՝ իշթիրասընա թալիպ օլանլէրին եէվմի մէզքիւրտէ տարը շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի ։

25 Քեանունի էվվէլ 1875

Պապը Սէրասքէրի

—

Թօփհանէի ամիրէ փապրիգալարը իչին իքի տէֆա գալպուրլանմըշ օլմագ ուզէրէ լուզումիօլան պէշ պին թօնէլաթա պիրինճի նիւքեապը մատէն քէօմիւրինին միւնագասայի ալէնիյէսի քեանունի սանիի րուզինին պիրինճի փէնճշէնպիհ կիւնիւ իճրա օլունաճաղընտան վէ գարարը գաթիսի տախի եէվմի մէզքիւրտէ վէրիլէճէյինտէն, իթա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ սաաթ ալթըտա Պապը Սէրասքէրիտէ հարպիյէ Նազարէթի մէճլիս հէյէթինէ կէլմէլէրի ։

25 Քեանունի էվվէլ 1875

Պապը Սէրասքէրի

—

Թօփհանէի ամիրէ իչին մօսիէօ Քօրբինին 23 Թէմուզ սէնէ 91 թարիխլի գօնթրաթօ մուճիպինճէ իթասընը մուլթէզահիտ օլտուղու Ինկիլթէրատա վաքը Բոգօչեա դըլթասընտա քեալին Քօլտըր նամ փապրիգա մամուլաթընըն պիրինճի նիւմէրօսընտան եիւզ ալթմըշ եէտի թօնէլաթա սըճագ հավա բիք տէմիրի իլէ Քամրան նամ փապրիգանըն պիրինճի նիւմէրօսընտան եիւզ դըրդ թօնէլաթա սօուգ հավա բիք տէմիրլէրինի հէնիւզ թէսլիմ իթմէտիկի ճիհէթլէ պէր մուճիպի գօնթրաթօ փարգը ֆիյաթը քէնտիսինէ թագմին իթտիրիլմէք ուզէրէ, իշ պու քեանունի էվվէլը րուզինին օթուզ պիրինճի չէհարշէնպիհ կիւնիւ հարպիյէ Նազարէթի մէճլիս հէյէթինտէ միւնագասայի ալէնիյէսի իճրա օլունարագ, եէվմի մէզքիւրտէ տախի գարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն՝ իթա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն մէճլիսի մէզքիւրէ կէլմէլէրի ։

25 Քեանունի էվվէլ 1875

Պապը Սէրասքէրի

ՅԱԿՈԲ ԷՖԷՆՏԻ ՆԱՋԼԸՆԵԱՆ վկայեալ փաստաբանը իր դրասենեակը փոխադրած է Պաղչէ գափու Շէյխ Իսլամ խան վերնայարկ թիւ 5 ։

Նաղըեան էֆէնտի Տաճկերէն և Գաղղիերէն լեզուաց ալ քաջ հմտութիւն ունենալով, տարակոյս չունիմք թէ դատական խնդրոց համար առ ինքն դիմող բոլոր անձինքը գոհ պիտի ընէ ։

—

Խիստ ընտիր ձիթապտուղ (սէլէ զէյթինի) և ձիթաիւղ (թօրպա եաղը), կծախուի Պաղչէգափու Թաշ խան, չափաւոր գնով ։

Ընտիր ձիթապտուղ և ձիթաիւղ ուտել ուզողները՝ կը հրաւիրուին յիշեալ Խանը ։

ԱՌ ԱՐԵԳԱԿՆ

Գ. Վ. Ծաննիի տունը յանձնարարութիւններ ալ կընդունի դուրս դրկելու եւ դուրսեն բերել տալու ։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ

ՄԵԾ ՏՈՒՆ ԴԵՂԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԴԵՂՕՐԷԻՑ
Վ. ԾԱՆՆԻ
Բէրա Մեծ փողոց Աղաճամի թիւ 77
ԵՒ
Կ. Պօլիս Կամուրջի հրապարակը թիւ 1—2

Ամեն տեսակ դեղօրայք և քիմիական արտադրութիւնք Իտալական, Անգղիական, Գաղղիական և Գերմանական, նոյնպէս այլ և այլ արտադրութիւնք խնամով պատրաստեալ ի Պ. Վ. Ծաննիէ ։ Ամեն տեսակ հանքային ջուրք, արուեստական սառոյց ամեն ժամու մէջ ։ Վիրաբուժութեան և մանկանց մարմինն ուղղելու գործիք, Բաուչուէ նիւթեր ու գործիներ, Սօլֆաթօի մեծ մթերք։ Գիշերուան ամեն ժամերու մէջ դեղօրէից արագ եւ ճիշդ պատրաստութիւն ։

Միանգամայն Պօրտօյի, Ռէնի, Սպանիոյ, Հունգարիոյ և Թուրքիոյ գինիներու մեծ մթերք. Քօնեաք, ամեն տեսակ ոգելից ըմպելիք, սննդարար նիւթեր, անուշահոտութիւնք, այլ և այլ տեսակ մազի ներկ, որոց ամենէն ընտիրն ու փորձեալն է Տիւբէնի ջուրը։ Եւ այս ամենը խիստ չափաւոր գնով ։

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏՔ ՀՕԼԼՕՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, նաև ջղային տկարութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը։ Արտի և երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ՚ունի. արիւնը մաքրելով նորա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ ։ Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբը սրտախառնութիւն, կուծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կազեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մարսողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական դիրքը կզգենու ։

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՕԼԼՕՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժելու մասին ունեցած պալսամական յատկութեանցը չհաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (չիրփէնչէ), սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին և կամ կլլուանան. օգտակար է նաև հարբուխի, հազի, սրտի բարախման, մանաւանդ օդացաւ (եէլ) ըսուած հիւանդութեան ։ Իւր կազդուրիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբը խոյլ (սըրաճա) հիւանդութեան ապականիչ զօրութիւնը ի՛նչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմադրաւէ ։

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պահճէ-գափու Թաշ խանի կողմերը Պ. Գասապեանի դեղարանը՝ Նօ. 7՝ կը ծախուի ։

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տօքթօր Հօլլօուէ ի Լոնտոն Օքըսֆորտ փողոց թիւ 533 ։

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՋԻ

1.—Փունջը ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի ։

2.—Տարեկան բաժանորդագինն է միայն չորս արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւառաց համար ։

3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի ։

4.—Տեղական ու գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ։

5.—Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով։

6.—Ծանուցման տողը 3 ղրուշ է մէկ անգամի համար ։ Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար ։

7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան, Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ թիւ 19 ։

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ
Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Դ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՔ
Րիզա փաշա խան թիւ 3